

Maataloustieteiden muutosten kattava kuvaus

■ ESKO POUTIAINEN

Pirjo Pursiainen: *Juuret syvällä maassa. Suomen Maataloustieteellisen Seuran toiminta 1909–2009*. Suomen Maataloustieteellinen Seura 2009.

Korkeimmalla maataloustutkimuksella ja -opetuksella on Suomessa runsaan sadan vuoden perinteet. Korkein maatalousopetus päätettiin siirtää Helsingin yliopistoon vuonna 1896 Mustialan maanviljelysopistosta, missä agronomikoulutus oli aloitettu vuonna 1865. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) edeltäjä Maanviljelystaloudellinen koelaitos oli perustettu Keisarillisen Majesteetin Armollisella julistuksella 11. päivänä elokuuta 1898.

Suomen Maataloustieteellinen Seura (tässä kirjoituksessa seura) perustettiin Tieteellisten Seurain talolla 2. joulukuuta 1909. Kokouksen koollekutsujina ja perustajajäseninä olivat professorit Arthur Rindell ja Gustaf (Gösta) Grotenfeld, tohtorit Karl Enckel, Georg von Wendt (myöhemmin kotieläintieteen professori), Aimo Kaarlo Cajander ja Juho Emil Sunila sekä agronomit Hjalmar Göös sekä Eino Cajander. Perustavassa kokouksessa oli läsnä 31 henkilöä, kaikki miehiä. Tavoitteena oli perustaa tieteellinen seura, joka ottaisi tehtäväkseen kotimaisella pohjalla tehdyn maataloudellisen tutkimustyön edistämisen ja kannattamisen. ”Tarkoitustaan koettaa seura toteuttaa etupäässä: toimitta-

malla julkaisuja; järjestämällä koukuksia esitelmineen, tiedonantoi- neen ja keskusteluineen; toimeenpanemalla tiedusteluja; avustamalla tutkimuksia ja kokeita sekä jakamalla stipendejä ja liittymällä yhteistoimintaan samanlaisten koti- sekä ulkomaisten seurojen kanssa.” Nämä seuran toimintalinjat on heti perustamisvaiheessa määriteltä neen kattavasti, että ne pääosin pätevät yhä edelleen.

Seuran jäsenmäärä on kasvanut, 1960-luvun vaihteen lievää notkahdusta lukuun ottamatta vakaasti ennätykselliseen 667 jäsenneen vuonna 1989. Sen jälkeen jäsenmäärässä on tapahtunut lievää laskua. Juhlavuonna 2009 seurassa oli 485 jäsentä, joista naisia noin 40 %. Seura kutsui ensimmäisiksi kunniajäsenikseen seuran perustajajäsenet professori Arthur Rindellin ja professori Gösta Grotenfeldin vuonna 1921. Kaikkiaan kutsun seuran kunniajäseniksi on saanut 40 suomalaista henkilöä, joista oli juhluvuonna elossa kolme toista. Joukko on hyvin miesvaltainen sillä vain yksi nainen, professori Eeva Tapio, on saanut kutsun seuran kunniajäseneksi vuonna 1996. Ulkomaisia kunniajäseniä on seura kutsunut koko toimintansa aikana yhteensä 17. Varsinaisten kunniajäsenten lisäksi seuralla on myös kannattajajäseniä.

Asioita hoidettiin yli 60 vuotta miesvoimin. Vasta vuonna 1972 johtokuntaan valittiin tiedotus- sihteeriksi agronomi Marja-Leena Puntila. Sen jälkeen johtokunnassa on ollut aina naisia. Ensimmäinen nainen johtokunnan puheenjohtajana oli vs. professori Liisa Syrjälä vuosina 1979–1981. Juhlavuonna 2009 puheenjohtajana oli professori Aila Vanhatalo.

Seuran toiminnasta on aikaisemmin kirjoitettu kolme suppeahkoa historiikkia. Niistä kaksi ensimmäistä käsittelee vuosia 1909–19 (Cajander 1920) ja 1920–34 (Aalto-Setälä 1934). Kolmas ja laajin on seuran toimintaa vuoteen 1972 saakka käsittelevä historiikki (Puntila 1973).

Juuret syvällä maassa -historiikissa on keskitytty seuran toimintaan vuosina 1973–2008 ja edellä mainitut historiikkikertomukset ovat tämän historiikin liitteinä. Ratkaisu on perusteltu, varsinkin kun seuran toiminnan kannalta keskeisiä alueita, toimintamuotoja ja toimijoita on tarkasteltu koko sadan vuoden toimintakaudelta. Alkuperäisiin historiikirjoituksiin kannattaa tutustua, sillä niistä selviää parhaiten toiminnan alkuaikojen vaikeudet, mutta samalla myös usko seuran tarpeellisuuteen.

Kaikki suunnitellut toimintamuodot olivat käytössä jo alkuvuosikymmeninä, joskin kokouksilla ja niissä pidetyillä esitelmillä oli alkuun etusija. Julkaisutoiminta saatiin käyntiin vuonna 1911 se- naatin julkaisujen painatusta varten myöntämällä 4 000 markan avustuksella. Seura perusti kaksi julkaisusarjaa: *Suomen Maataloustieteellisen Seuran julkaisuja* ja saksankielisen *Abhandlungen der Agrikulturwissenschaftlichen Gesellschaft in Finland*.

Toimintamahdollisuuksia rajoitti ensimmäisenä vuosikymmenenä varojen puute. Ensimmäiset stipendit viidelle tutkijalle voitiin myöntää vasta vuonna 1919, kun maatalousministeriö myönsi 6 000 markkaa maataloustieteellisen työn järjestämistä ja suorittamista varten. Jäsenmaksuja ei kerätty ja valtionavustuksia saatiin

vain satunnaisesti. Vuonna 1915 saatiin lupa painattaa julkaisuja maksuttomasti senaatin kirjapainossa. Lupaan sisältyi kansainvälisten yhteyksien kannalta ikävä ehto, ettei saksankieltä saanut käyttää. Ehto poistui vasta maamme itsenäistymisen jälkeen,

Toiminta vilkastui ja vakiintui 1920-luvulla. Pulavuodet 1930-luvulla ja sotavuodet 1940-luvulla hankaloittivat väistämättä toimintaa. Takaisin kasvu-uralle päästiin vasta 1950-luvulla. Jäsenmäärä kasvoi, kokoustoiminta vilkastui ja kokouksissa kuultiin aikaisempaa useammin myös ulkomaisia esitelmää. 1960-luvun alussa kiinnostus seuran toimintaan laimeni, mikä näkyi jäsenmäärän ja kokousten osallistujamäärin laskuna. Johdotunnan avuksi kutsuttiin kolme asiantuntijatoimikuntaa tekemään ehdotuksia kokousten kiinnostaviksi teemoiksi. Jäsenmäärä lähtikin nousuun. Asiantuntijatoimikunnat jäivät pysyviksi ja niitä perustettiin myöhemmin lisää.

Tutkijat lähtevät maakuntiin

Vaikka jo seuran perustajien luomat käytännöt olivat osoittautuneet toimiviksi, pyrittiin 1970-luvulla rinnalle kehittämään uusia toimintamuotoja. Iltakokousten lisäksi ryhdyttiin järjestämään teemallisia symposiumeja ja maakuntakokouksia sekä juhlaseminaareja. Maakuntakokousten tarkoituksena oli tehdä toimintaa tunnetuksi viljelijöiden keskuudessa ja samalla saada tietoa viljelijöiden tiedontarpeista ja kiinnostuksen kohteista. Ensimmäisen maakuntakokouksen aiheena vuonna 1976 olikin ”Tiedonkulku tutkimuksesta viljelijöille”. Kokous sai hyvän vastaanoton ja maakuntakokouksia

päätettiin järjestää kerran vuodessa. Niitä järjestettiin kuitenkin vain viitenä vuonna, sillä seura otti 1980-luvun alussa järjestettävään Maataloustieteen päivät.

Kasvintuotantoa ja kotieläintuotantoa käsittelevät aiheet ovat olleet etusijalla kaikkina puheina olleina vuosikymmeninä sekä kuukausikokouksissa että symposiumeissa. Entistä useammin alustajiksi on kutsuttu myös ulkomaisia asiantuntijoita. Puutarhatuotantoa koskevat aiheet ovat nousseet voimakkaasti esille uuden puutarhatieteellisen toimikunnan aloitettua toimintansa vuonna 1993. Elintarvikeaiheisten esitelmien määrä lähes kaksinkertaistui 1990-luvulla edelliseen vuosikymmeneen verrattuna. Ymmärrettävästi EU-jäsenyyteen liittyvät aiheet keräsivät tällä vuosikymmenellä paljon kuulijoita.

2000-luvulla uutta toimintaa ovat laajojen tutkimushankkeiden päätösseminaarit, joita on järjestetty yhdessä eri tutkijaryhmien kanssa. Kiinnostavin aihe 2000-luvulla on ollut bioenergia, jota käsiteltiin kolmessa eri kokouksessa. Muita aiheita ovat olleet maaperätutkimus, kotieläinten hoitoon liittyvä teknologia, suorakylvö viljelymenetelmänä sekä useat elintarvikkeisiin liittyvät aiheet. Näiden aiheiden käsittelyyn liittyi usein myös ympäristönäkökulma.

Maataloustieteen päivät

kiinnostavat myös kaupunkilaisia

Maataloustieteenpäivien varhaisen esikuvan on arveltu olleen Tukholmassa järjestetty Maatalousviikko. Seura ehdotti vastaavanlaisen tapahtuman järjestämistä Suomessa jo vuonna 1913, mutta ensimmäinen järjestettiin vasta vuonna

1920. Näitä tapahtumia järjestettiin 1920-luvulla useana vuonna ja pari kertaa vielä 1930-luvulla.

Maatalouden tutkimuskeskus järjesti laajempia maataloustutkimuksen saavutusten katselmuksia 1950-luvulta alkaen. Maataloustieteellinen Seura halusi osallistua Maataloustutkimuksen päivien järjestämiseen, mutta tarttui aktiivisesti tilaisuuteen vasta kun tutkimuskeskus siirtyi 1980-luvun vaihteessa Jokioisiin. Seuran hallitus päättikin marraskuussa 1980 järjestää Maataloustieteen päivät. Tavoitteeksi asetettiin tieteellinen tapahtuma, jonka ensisijaisena kohderyhmänä olisivat tutkimuksen ja neuvonnan parissa toimivat henkilöt. Käytännöksi tuli, että ensimmäisen päivän tapahtumat pidettiin Helsingin keskustassa ja toinen päivä oltiin Viikin laitoksilla. Esitelmät olivat kaikille kuulijoille yhteisiä yleisluontoisia katsauksia. Toisena päivänä Viikissä jakauduttiin aihealueittain eri sessioihin. Maataloustieteen päivät saivat suuren suosion. Parhaimmillaan päiville osallistui kahden päivän aikana lähes 900 kävijää.

Vuonna 1992 järjestettiin kahdenottoista ja sillä erää viimeiset Maataloustieteen päivät. Päivien suosio oli ollut hieman laskussa ja niitä haluttiin kehittää yhdistämällä niihin muiden yhteisöjen järjestämiä tilaisuuksia. Tältä pohjalta syntyi Agro-Food ry, jonka perustajajäseniä olivat Agronomiliitto, Kasvinsuojeluseura, Maaseutukeskusten liitto, Suomen Maataloustieteellinen Seura ja Svenska landbrukssällskapetens förbund. Kolmipäiväiset Agro-Food-koulutuspäivät järjestettiin Tampereella seitsemän kertaa vuosina 1993–

2001. Tapahtuma keräsi alkuvuosi-
na noin 900 osallistujaa. Vaikka aja-
tus laajasta koko elintarvikeketjun
kokoavasta tapahtumasta oli peri-
aatteessa hyvä, jäsenjärjestöt kat-
soivat välttämättömäksi järjestää
omia, tarpeisiinsa paremmin räät-
älöityjä tilaisuuksia. Tapahtuman
tieteellinen anti jäi vaatimattomaksi,
koska tavoiteltiin laajan kuulija-
kunnan intressejä. Merkittäviä ir-
tiottoja olivat esimerkiksi Kasvin-
suojelupäivät ja Kotieläintieteen
päivät. Agro-Food -yhteistyö päät-
tettiin yksimielisesti vuonna 2002.

Maataloustieteellinen Seura pa-
lasi takaisin Maataloustieteen päi-
vien järjestämiseen vuonna 2002.
Kotieläintieteen päivät sulautettiin
niihin. Taloudellista puolta helpotti
Maaseutukeskusten liiton osallis-
tuminen järjestelyihin, lisäksi maa-
talous-metsätieteellinen tiedekun-
ta päätti tukea Maataloustieteen
päiviä luovuttamalla tilat veloituk-
setta tapahtuman käyttöön.

Uudessa muodossaan Maata-
loustieteen päivät löysivät nopeasti
oikean toimintaformaatin. Niitä on
järjestetty vuodesta 2000 joka
toinen vuosi. Koko tapahtuma on
Viikin kampuksella, jossa pidettävät
runsaat sata esitelmää on jaettu
viidestä kuuteen rinnakkais-
sessioon. Maataloustieteen päivien
500 osallistujasta on tutkijoita noin
60 %, opetusala edustaa 10–15 %,
neuvontaa 7–13 %, yrityksiä 5–10
% ja loput osallistujista ovat viljeli-
jöitä (3–5 %).

Julkaisuutoimintaa keskitetään

Julkaisuutoiminta on jokaisen tie-
teellisen seuran keskeisintä toi-
mintaa, niinpä ensimmäiset julkai-
susarjat alkoivat ilmestyä jo vuo-
na 1911. Julkaisusarjat yhdistet-
tiin vuonna 1928 uudeksi sarjaksi

*Suomen Maataloustieteellisen Seuran
Julkaisuja – Acta Agralia Fennica.*
Samanaikaisesti alettiin julkais-
ta myös *Maataloustieteellistä Aika-
kauskirjaa – Lantbrukekonomiska
Tidskrift*. Tavoitteena on ollut jul-
kaisujen tieteellisen tason paranta-
minen, niiden kansainvälisen tun-
nettuuden lisääminen ja kustan-
nussäästöt. Eri vaiheiden jälkeen
päädyttiin vuonna 1974 siihen, että
seuralla oli yksi tieteellinen julkai-
susarja *Journal of the Scientific Agri-
cultural Society of Finland – Maata-
loustieteellinen Aikakauskirja*.

Maataloustieteellisen julkaisu-
toiminnan rationalisointitoimet
eivät päättyneet tähänkään. Ajatus
maataloustieteiden alan julkaisu-
toiminnan tehostamiseen tähtäävästä
yhdessä kotimaisesta julkaisusar-
jasta oli ollut pohdittavana useassa
yhteydessä jo 1970- ja 1980-luvulla.
Seuran lisäksi Maatalouden Tutki-
muskeskuksella oli oma julkaisusar-
jansa *Annales Agriculturae Fenniae*,
jossa julkaistiin pääasiassa MTT:n
tutkijoiden töitä, myös väitöskir-
joja. Monivaiheisten neuvottelujen
jälkeen päästiin yhteisymmärryk-
seen MTT:n ja seuran julkaisusar-
jojen yhdistämisestä vuodesta 1992
alkaen. Uuden sarjan nimeksi tuli
Agricultural Science in Finland.
Vuoden 1996 alusta nimeksi muu-
tettiin *Agricultural and Food Science
in Finland* ja vuoden 2004 alusta
sitä typistettiin vielä muotoon *Agri-
cultural and Food Science*.

Seura on julkaissut myös *Suomen
Maataloustieteellisen seuran
tiedotteet* -sarjaa vuosina 1981–
2008. Vuonna 1958 ilmestyi *Maa-
talouden sanakirja*, jossa on 19 000
hakusanaa englannin-, ruotsin- ja
saksankielisin käännöksin. Sana-
kirjan uudistamista on pohdittu
useaan otteeseen.

Tärkeä osa toiminnassa on ol-
lut myös seuran kirjasto, jonka ko-
koelmat ja sarjat ovat omaan jul-
kaisutoimintaan liittyvän julkaisu-
vaihdon ja saatujen lahjoitusten tu-
lost. Seuran kirjasto on toiminut
koko ajan Maatalouskirjaston yhtey-
dessä, joka on nykyisin sijoitettu-
na Viikin tiedekirjaston yhteyteen.
Seuran ja MTT:n julkaisujen yh-
distymisen jälkeen kansainvälinen
vaihto siirtyi Tieteellisen kirjalli-
suuden vaihtokeskukselle. Seuran
kirjaston merkitys Maatalouskir-
jastolle on ollut suuri sekä aineis-
ton laadun että määrän kannalta.

Seuran tulot koostuvat jäsen-
maksuista, Suomen Akatemian
myöntämästä julkaisuavustuksesta
sekä lehden tilausmaksuista. Val-
tionavulla katettiin vuosittain 68–
88 % seuran oman julkaisu-
toiminnan kustannuksista. Kun seuran ja
MTT:n julkaisut yhdistettiin, kus-
tannusten jako sovittiin osapuolten
kesken.

Juuret syvällä maassa -historii-
kissa on Suomen Maataloustieteel-
lisen Seuran satavuotinen toiminta
kuvattu tiivistetysti, mutta kuiten-
kin kattavasti. Selkeät taulukot eri
tehtävissä toimineista henkilöistä
osoittavat, että seuraa ovat johto-
kunnassa ja toimihenkilöinä pal-
velleet vuorollaan eri tutkimus- ja
opetusalojen parhaat voimat. Kirja
on selkeä ja helppolukuinen, mut-
ta englanninkielinen lyhennelmä
olisi ollut paikallaan, koska kir-
jaa voisi käyttää myös lahjakirjana
kansainvälisissä yhteyksissä. Liit-
teenä olevissa aikaisemmissa his-
toriikkeissa on saksan- tai englan-
ninkielinen lyhennelmä.

Seura on perustamisestaan al-
kaen tarjonnut erinomaisen foo-
rumin tutkimustulosten esittelylle,
mutta myös laajemmalle pohdin-

nalle maa- ja elintarviketalouden yhteiskunnallisesta merkityksestä. Maataloustutkimuksen kenttä on laajentunut tuotanto-orientoituneesta tutkimuksesta tuotteiden laatutekijöihin, tuotannon ympäristötekijöihin ja eettisyyteen sekä tuotannon ekologisuuteen ja kestävään kehitykseen.

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston koti-eläintieteen professori (emeritus) ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) entinen ylijohtaja.